

№ 1

Журнал ЦК ЛКСМУ для дітей

Січень
1946 р.

Малюнки А. БОРОВСЬКОЇ

А. КОНОНОВ

КУРІНЬ

ПРО ЛЕНІНА

Володя Ульянов у дитинстві дуже дружив із своєю сестрою Олею; вона була тільки на рік молодша від нього. Він грався з нею, будував у садку курінь, вчився ходити по канату, як артисти в цирку, вигадував різні забави. Але й з іншими—і з дорослими і з дітьми — він теж дружив. Він був дуже жвавий, веселий, сміявся так, що всі навколо теж починали сміятися. Дивно, як у нього на все вистачало часу: він і вчився чудово, і читав багато, і гри різні вигадував.

Усім — і великим і малим — хотілося побути з ним довше: інколи просто поговорити, посміятися, інколи погратися в якунебудь нову гру, яку він щойно придумав, інколи послухати, як він співає свою улюблену пісеньку:

Богачу-дураку
И с казной не спится,
Бедняк гол, как сокол,
Поёт, веселится.

Одна стара робітниця сказала про Леніна: кожен з ним стає кращим. Ось це й було помітно в ньому з самого дитинства.

У найдальшому кутку саду, за кущами смородини, стояв курінь.

Про нього в цілому світі знали тільки двоє: Оля і Володя. Це був їх курінь, вони давно хотіли його збудувати. А коли збудували — домовились: навколо густий ліс, а не кущі смородини, і в лісі не курінь, а індійська хатина. І весь час їм кортіло ще раз збігати до своєї хатки, тільки щоб про це ніхто не довідався.

А це не так легко було зробити: маленький Митя видно догадався, що брат з сестрою ховаються від нього. А це, звичайно, було образливо. Він ходив за ними слідом, не відстаючи ні на крок, щосили тримаючись за Олину сукню.

Довелося показати йому ріжки. Володя приставив до лоба два зігнутих пальця, скривився і жалісно заспівав:

— Лишились від козлика ріжки та ніжки.

Митя відкрив рота: захотілося плакати і від образи і тому, що шкода було козлика. Маленький, сіренький, про нього так часто співали, що він став старим знайомим. Не треба його убивати.

Митя знав — ще трішки — і він заплаче. Тому він випустив з рук краєчок Олиної сукні і пішов шукати маму. Він завжди так робив, коли йому було погано.

Володя з Олею заховалися за кущами в саду, а потім навипередки помчали до своєї хатинки.

Хатинка була збудована з березових гілок, залізати до неї можна було лише по одному та й то плазуючи, бо дах міг завалитися. Але всередині пахло дуже приємно, це тому, що нагорі сохло свіже листя. Увесь час у хатинці була хороша така темрява: вона нібито вкривала — і від дощу, і від вітру, і від «ворогів». Тільки встигай захищатися.

Володя з Олею по черзі залізли в хатину, посиділи там, скільки треба, і вилізли назад. Хмари на краю неба стали вже рожевими. Значить, хутко покличуть до вечірнього чаю.

— Ти підеш на полювання, — сказала Оля, — а я розпалю багаття.

Вона зібрала на купку сухі гілочки і посипала їх шафраном. Вчора вона випросила його у мами. Шафран був рудий, майже червоний, як вогонь. І коли не чіплятися, вийшло гарне багаття.

А Володя поповз стежкою: час було починати полювання. З одного боку стежки росла смородина, а з другого — агрус, колючий, не згірш, ніж кактус у Південній Америці. Навколо нікого не було видко. Тільки біля куща смородини старанно цвірінькав цвіркун. От кого не спіймаєш! Володя все таки відігнув потихеньку гілку смородини. Цвіркун сидів на сухій травинці, сірий, дуже впертий на вигляд.

Володя простяг руку, цвіркун стрибнув вгору і звалився в кущі. На гілці смородини червоніли забуті ягідки. Як тільки вони збереглись до серпня! Вони навіть підсохли і зморщилися трішки, такі ще смачніші. Володя зірвав ягідки, заховав у кишеню і поповз далі. В кінці стежки темніло щось велике, рогате, може це був лось,

або олень. До нього дуже важко підкрастися, треба притулятись до самої землі, зупинятись, прислухатись: коли б не налякати звіра.

Земля була суха, уся порепана. Вузенький, вусатий жучок зеленкуваточорний побіг вздовж розколини, шукав собі дороги. Вуса його стирчали кривими шаблями в різні боки й були більші від нього самого.

Жучка довелося кинути: попереду на мисливця чекала битва з невідомим рогатим звіром.

Але тільки но Володя схопився за шершаві роги, як біля хатинки обізвався голос. Це був Митин голос. Довелося сутичку з звіром закінчити раніш, ніж було треба. Мисливець узяв здобич на спину і бігом повернувся до багаття. Біля багаття стояв Митя і, сердито поглядаючи на Олю, тягнув:

— Да-а, ви тут без мене! Що це ви тут без мене?—Мисливець скинув на землю забитого звіра. — Це лось, — пояснив він Миті, — страшенно важкий. Ух, як я втомився!

Митя підійшов ближче і з усіх боків оглянув звіра.

Потім оголосив:

— Це ялинчин корінь.

— Не ялинчин, а ялинковий, — закричала Оля на нього. — Хто тебе кликав сюди?

— Ми граємо в індійців, — швидко заговорив Володя. Я мисливець Гроза Лісів. Блідолиций, брате мій, прийми цей дар.

Він простягнув Миті ягідки. Той поклав їх до рота, і на його обличчі з'явилась щаслива посмішка.

— Ти будеш Орлиним Крилом, — сказав Володя.—Брат твій—Гроза Лісів втомився від боротьби з звіром і зголоднів. Спробуй пробитися крізь ці лісові хащі до кухні, тільки щоб ніхто тебе не бачив. І принеси сюди чорного хліба. Ми будемо вечеряти біля багаття. Стережись, на тебе можуть напасти вовки.

За таку хорошу розмову з ним Митя пішов би на край світу, а не тільки на кухню.

Ховаючись за кущами і пригинаючись до самої землі, де це було потрібно, він побіг до кухні. На щастя там нікого не було. Відчинивши шафу і схопивши шматок черствого хліба, він побіг назад. Він не так боявся ворогів, як того, що Володя з Олею знову зможуть від нього заховатися.

Але вони на нього чекали. Перед ними горів шафрановий вогонь.

Володя поділив хліб на три рівні частини і усі сіли навколо багаття.

— Ну, що ж, тепер у нас трьох буде таємниця, — сказав Володя. — Це навіть краще. Ти, Митю, нікому не викажеш таємницю? До самої смерті!

Митя поглянув на хатинку, на жовте багаття, на Володю з Олею і промовив:

— Не викажу до самої смерті!

Похапливий

Хана ЛЕВІНА

Сипле, сипле сніг давно,
Білий, білий та пухнатий,
Мов гукає у вікно:
— Швидше вийди із кімнати!

— Зараз вибіжу на двір,
Бабу виліплю здорову.
— Буде шапка набакир,
Буде рот, і ніс, і брови.

Зараз шапку я знайду,
І зберуся за хвилину.
Де ж це шапка, на біду?
Хто її отак закинув?

Малюнки В. ГЛИВЕНКА

Скрізь я глянув нашвидку,
І під ліжко кинув оком.
— Шапка там лежить в кутку.
Отака мені морока!

А тепер мерщій на двір.
Бабу виліплю до ночі.
От так баба-багатир!
Буде рот, і ніс, і очі.

Все змайструю доладу.
Хоч приходьте та дивіться.
Зараз, зараз я піду!
Тільки де це рукавиці?

Обшукав я гарно скрізь,
Зазирнув і в стіл, і в кошик.
А вони лежать — дивись!
Прямо в татковій калоші.

Зараз, зараз побіжу.
Одягнуся за хвилину.
Лиш одне я вам скажу:
Хто це чоботи закинув?

Я кругом шукаю їх,
А вони — у коридорі.
Я узувся та й побіг.
Ой, нарешті я на дворі!

Ну, за діло — раз, два, три!
Тільки що це в світі стало?
Світить сонечко згори,
Снігу наче й не бувало.

Капотить кругом вода —
Хоч не вийди із кімнати.
— Отака мені біда!
От що значить — поспішати.

Переклала з єврейської
М. ПРИГАРА.

Екзамен

(Оповідання про стару школу).

Малюнки С. МАРКІНА

М. ТАРДОВ

Ваня обняв на прощання матір, — батька в нього не було, загинув під час російсько-японської війни, — і вийшов на вулицю. Веселе проміння щедрого весняного сонця засліпило очі. Після убогої хатини, схожої на коробку спід цигарок, — така вона була маленька, — світ здався хлопцеві дуже гарним. Зацвітав кучерявими гронами запашний бузок. Спід землі, наче зелені списи, стриміли тюльпани. Одягнений у весняне вбрання, перестрибував з гілки на гілку задерикуватий щиглик, завжди готовий до бійки.

Ваня дихнув на повні груди і на хвилину зупинився біля воріт, милуючись чудовим весняним ранком. Вночі пройшов теплий дощ, він чисто вимив плити тротуару, вони аж виблискували на сонці, наче відполіровані. Між камінням бруку сяяли де-не-де калюжки, в них сліпучо гралося сонце.

Ваня озирнувся ще раз на порослу мохом кособоку хатину і, помітивши біля вікна Марусю, вдруге помахав їй рукою і, не гаючи більше часу, поспішив до гімназії.

Сьогодні останній іспит. Сьогодні він взнає, що з ним буде. Досі все йшло гаразд. Лишився тільки останній іспит з географії. Він повинен витримати, інакше не може бути.

Віднині він, Ваня Клочко, стане учнем 5-го класу першої «класичної гімназії». Він одягне картуза з великим гербом і ремінь з білою бляхою, а на сірій шинелі у нього блищатимуть двома рядами ясні гудзики.

Скільки буде радості в їхній бідній хатині!

Ваня на мить уявив собі таке сумне завжди обличчя матері. Але сьогодні вона зрадіє, його мамуся. Адже їй так хочеться, щоб він учився у гімназії. І покійний батько більше за все хотів, щоб син вчився, вийшов у люди.

Торік він мало не вступив до гімназії. Він всі іспити склав блискуче та підвела латинська мова, — він не знав кількох правил. Цього року навіть він подолав латинь, вчитель аж здивувався, скільки він знає. Іспиту з географії Ваня зовсім не боявся. Він так старанно вивчив все, що треба, і навіть більше.

Ні, цей іспит не страшний. Сьогодні в їхній хатині буде свято. Він ніби відчув на обличчі шорстку мамину руку.

— Бідна, бідна матуся, як їй важко доводиться працювати.

Раптом шматки липучої грязюки бризнули йому в обличчя. Глузливий регіт різонув вуха, хлопець відсахнувся й щільно притиснувся до стіни. Повз нього промчала коляска Колпаковича, який був власником міської лазні. Сини його, що складали іспити разом з Ванею, висунувшись з коляски, показували пальцями на Ваню і реготалися, як навіжені.

Ваня мовчки дістав з кишені хустку, витер обличчя і спробував почистити свою нову куртку, перешиту з батьківського піджака, але тільки дужче розмазав грязюку.

Мовчки, крізь сльози, проковтнув хлопець образу і швидко, боячись спізнитись, побіг уперед. Проминувши міський садок, він зійшов по

сходах і, насилу розчинивши важкі двері, переступив поріг гімназіального будинку.

Біля входу стояв швейцар. Він байдужно поглянув, як морочився хлопчик з важкими дверима і, кинувши презирливий погляд на бідну, забруднену одежу Вані, зневажливо сказав.

— Ач, вивалявся як! Теж мені в ємназію пнеться, голота нещасна!

Ваня, почервонівши від нової образи, підійшов до вішалки, повісив свою шапку і пішов шукати клас, де мали бути іспити з географії. В коридорі він зустрів братів Колпаковичів. Побачивши його, вони знову голосно зареготалися. Пальці Вані мимоволі стиснулись у кулак і він так подивився на братів, що вони швидше побігли до класу.

Задзвонив дзвоник. Ваня сів на крайній парті. В класі вже сиділи щось з двадцять хлоп'ят. Деякі хутко перегортали сторінки підручника, перевіряючи, чи все вони пам'ятають. Інші питали одне одного. Тільки брати Колпаковичі і ще якийсь високий, дужий хлопець — Ваня кілька разів бачив, як він виходив з високого красивого будинку, — сиділи спокійно, жартуючи між собою.

На стіні висіло кілька карт. Ваня придивлявся до карти Європи, угадуючи знайомі обриси островів, знаходив чорні кружечки — міста й столиці, відшукував річки, малі й великі.

Відчинилися двері, і на ходу розгладжуючи руді, пишні вуса, з журналом під пахвою, до класу увійшов вчитель Дудирін. Не дивлячись на учнів, він похмуро привітався, швидко сів за стіл, вкритий зеленим сукном.

— Колпакович Миколай, — викликав відразу вчитель.

Один з братів, не поспішаючи підвівся і повільно підійшов до столу. Він взяв квиток, покрутив його кілька разів у руках і щось сказав стиха вчителеві.

— А, звичайно, звичайно, — відповів той. Колпакович відклав квиток і почав відповідати. Він говорив поволі, байдуже, ніби є в нього якісь важливі справи, але, нічого не поробиш, треба вже якось відкараскатися від цього лиха. Цур їй, цій географії. Але говорити йому багато не довелося. Після третьої фрази Дудирін зупинив його, поставив ще кілька легких запитань і запропонував показати на карті без назв де тече Волга. Колпакович недбало проїхав по карті довгою «указкою», не дуже дивлячись, куди він показує.

— Сідайте.

Посміхаючись, хлопець пішов до парти і, підморгнувши братові, штовхнув його наперед.

І другий Колпакович теж не затримавсь довго біля екзаменаційного столу.

Чорні жирні п'ятірки, що їх виставив викладач проти імен обох синів банщика, вирішували їхню щасливу долю. Брати Колпаковичі хвацько вклонились і з виглядом переможців пішли з класу.

— Легко питає, — прошепотів Ваня сусідові.

— Роз'їжджав би ти в каретах та вчився б цілу зиму в Дудиріна, тоді б і тебе легко питали. А так побачиш, — відповів той і уткнувся в книжку.

— Клочко!

Ваня схопився з місця і, враз чогось злякавшись, несміливо рушив до столу.

Дудирін з презирством поглянув на забруднену Ванину куртку — хлопцеві так і не пощастило відчистити плями,—і зневажливо покрутивши носом, сердито спитав:

— Хто батько?

— Батька нема. Загинув.

— А мати хто? Куховарка?

— Ні, — остаточно розгубившись, відповів

Ваня, — праля вона, — і боязко подивився на Дудиріна.

— Бери квиток, — уривчасто промовив вчитель і одвернувшись, ніби Вані тут і не було, став дивитись у вікно.

— Чорноземний край, — здивовано прочитав Ваня, взявши квитка, і подивився на вчителя. — По цьому квитку вже відповідали, — несміливо зауважив він і, нічого не розуміючи, подивився на квиток Колпаковича, що лежав на другому кінці столу.

— Хіба? — з неприхованою посмішкою спитав вчитель. — Тим краще, я запитаю вас інше. — Отже скажіть мені, прошу, чому Кордиль'єри знаходяться в Америці? — Ваня остовпів. Ніде, в жодному підручнику він не бачив нічого подібного. Йому здалось, що викладач жартує. Він навіть хотів його сам запитати: А чому гори Альпи знаходяться в Європі? Він ледве втримався, щоб не спитати, але глянувши уважно на вчителя, побачив, що той не жартує. Очі в Дудиріна блищали якось ущипливо й погрозливо, і Ваня відразу розгубився.

— Н-не знаю, — через силу відповів він.

— Так-с, не знаєте, значить так і запишемо. — А скажіть, яка найбільша мілина в світі?

Ваня весь облився холодним потом.

— Ньюфаундлендська, — ледве промовив він.

— Ви так думаєте? — єхидно перепитав Дудирін. — Ну, ще одне запитання.

Ваня з жахом дивився на свого мучителя. Перед очима його встало заплакане обличчя матері.

— Мамо, — раптом шепнув він.

— Ага! Маму кличете, — усміхнувшись мовив Дудирін.

— Отже останнє питання: чому Японія зветься Японією? — Ваня болісно здригнувся. Він знав, що батько загинув на війні з японцями. Але ніколи не думав про те, чому ворогів його рідного краю звуть саме японцями.

— Це ж не питання з географії... — з відчаєм наважився він сказати. — Це шаради... У підручнику нічого про це нема.

— Та ну? — уїдливо сказав Дудирін і відрізав:

— Одиниця. Ви знаєте, що це таке? Товариші вас навчать, коли ви ще не довідались. Одиниця — це така птиця, що і на початку году не дає до гімназії ходу. Сідайте.

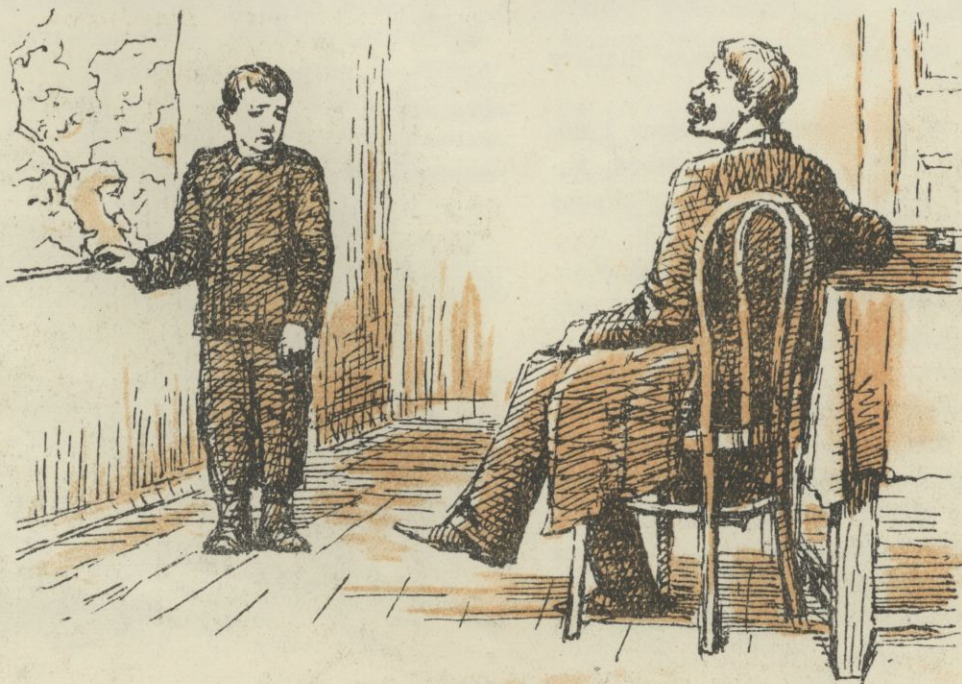
І, хмуро глянувши на переляканих учнів, він викликав:

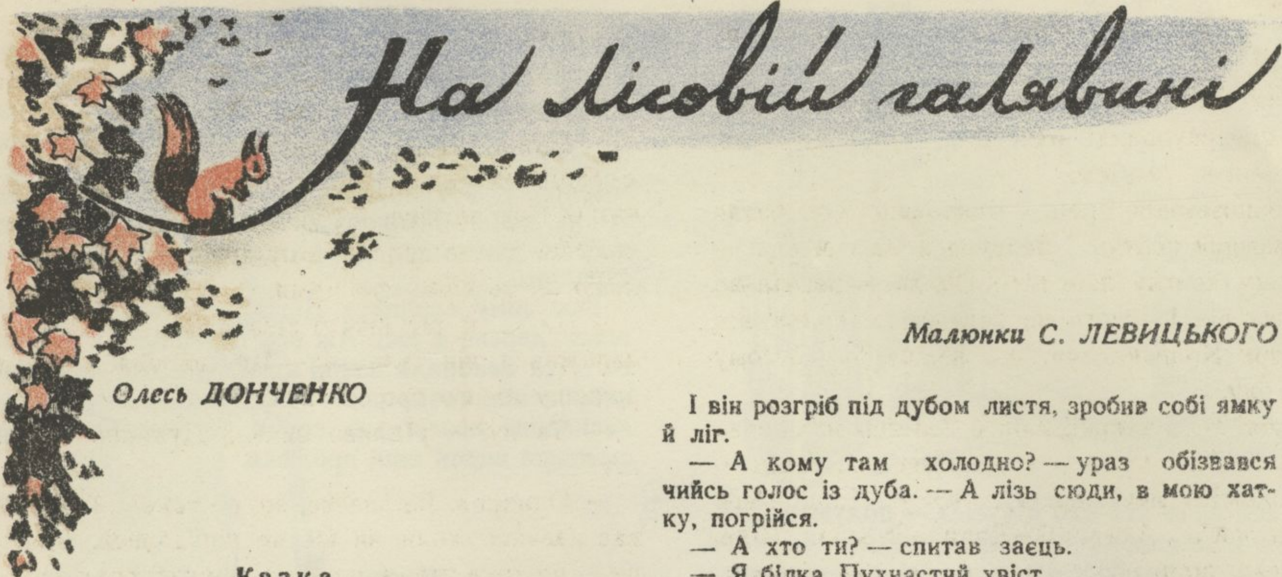
— Корабльов.

Зза парти підвівся хлопець з обличчям у ластовинні. Він, видно, втратив всю свою впевненість і, несміливо озираючись, пішов до столу.

Ваня, не чуючи ніг під собою, пішов з класу. Хлопці проводжали його співчутливим поглядом.

Мов не своїми руками знявши з вішалки шапку, Ваня мовчки вийшов на вулицю. Так само світило сонце, весело цвірінькали в садку метушливі горобчики, солодко пахнув квітучий бузок. Але Ваня нічого більше не помічав. Він схилив голову, і гарячі сльози бризнули у нього з очей.

На лісовій галявині

Малюнки С. ***ЛЕВИЦЬКОГО***

Олесь ***ДОНЧЕНКО***

Казка

У густому-прегустому лісі на галявині ріс величезний дуб. Він був найвищий від усіх дерев і такий старий, що ніхто не знав, скільки йому років. Улітку він укривав всю галявину зеленим шатром свого віття, і лісові квіти й пахучі трави гірко плакали ясними сльозами:

— Не видно нам сонця красного, не видно нам неба синього. Зростаєм ми в затінку, рано старіємо, рано засихаємо.

Восени, коли дуб скидав своє вбрання, всю галявину було застелено м'яким килимом пожовклого листу. А під листям, тісно притулившись один до одного, лежали круглі блискучі жолуді і біля них жолудеві чашечки з довгими хвостиками. І коли мимо проходив лісник, під ногами в нього ці чашечки голосно хрускали на весь ліс.

Одного разу восени, коли подув сердитий вітрюган, до дуба прибіг довговухий заєць.

— Ой же холодно, холодно, холодно! — запищав він. — Навіть кожушок мій не рятує від цього вітру.

І він розгріб під дубом листя, зробив собі ямку й ліг.

— А кому там холодно? — ураз обізвався чийсь голос із дуба. — А лізь сюди, в мою хатку, погрійся.

— А хто ти? — спитав заєць.

— Я білка Пухнастий хвіст.

— А я — Довговухий. Тільки не вмію я лазити по деревах.

— Шкода, — сказала білка. — А в мене таке гарне, затишне дупло. Ну, тоді я почастую тебе чудовим горіхом.

І вона кинула Довговухому горішок.

— Дякую, — пискнув заєць, — тільки не вмію я гризти горіхів.

У цей час у повітрі затанцювали білі сніжинки, закрутила перша завірюха

— Зима, зима! — закричала білка й сховалась у дупло.

Всю ніч падав сніг. Він зовсім засипав зайця, і тільки його довгі вуха стриміли з замету. Уранці до дуба прийшов хтось невідомий. Заєць почув, як зарипів сніг, і визирнув із своєї сніжної нори.

Під дубом стояв білий дідусь. Атож, він був увесь чистісінько білий. Білий кожух із снігу, сніжна шапка, довга біла борода, білі на ногах повстяки.

— Гей, хто живий, обізвися! — гукнув дідусь. — Виходьте вітати Діда-Мороза.

«А, ось воно хто цей дідусь!» — подумав Довговухий і ще глибше сховався в замет. І ніхто не обізвався до Діда-Мороза, всі — нічичирк.

— Мабуть тут немає нікого! — сказав сам собі дід і торкнувся рукою дуба. Затріщав дуб від того дотику, і перелякана білка вискочила з дупла.

— Рятуйте! — закричала вона.

— Ніщо тебе не врятує від мого подиху холодного, — засміявся Дід-Мороз. — Ніщо, крім твого теплого кожушка. Коли ніхто з вас, звірів, не хоче мене вітати, піду до людей. Може вони мене гарно зустрінуть.

І пішов до лісникової хати. Став під вікном слухає. А в хаті дитина плаче.

«Зайду в хату, — думає Дід-Мороз, — поколишу дитину, то може лісничиха гарно привітає мене, піріжком почастує».

Ось зайшов він у сіни, а тут діжка з водою стояла. Вийшла з кухлем лісничиха й побачила, що вода замерзла. Як зарепетує:

— Ой лихо, мороз прийшов. І де він узявся, клятий!

А Дід-Мороз — у хату й почав гойдати колиску. Стала дитина ще дужче плакати, аж захлинається плачем.

Лісничиха — до дитини.

— Ой лишенько, ой горенько! Мороз у хату вскочив, аж посиніла дитина. І що йому, розбійникові, треба, і чого він до нас прийшов, лиходій! Треба піч мерщій топити, може він вогню злякається.

Почув Дід-Мороз, як його лає жінка, почув, що вона хоче піч затопити, та як чкурне з хати.

Прийшов на лісову галявину до дуба, сердитий та похмурий.

— Ну, гаразд, — каже, — не хочете мене вітати, то я вас усіх поморожу.

Як надме щоки, як захукає! Пара йому з рота пішла, і такий тут ударив морозище — ніколи такого не було: дерева від холоду тріщать, сніг рипить під ногами, на шибках лісникової хати лягли крижані візерунки. Та лісничиха мерщій затопила піч — тепло стало в хатині. Білка в кубельці сховалась на самісінькому дні в дуплі, ще й мордочку пухнастим теплим хвостом накрила. А в зайця Довговухого така чудова густа шерсть виросла, що ніякі йому морози не страшні...

Всю зиму сердився Дід-Мороз, всю зиму тріщали дерева в лісі. Аж ось потепліло, з дубового віття закапали важкі краплини, сніг потемнів, набубнявів, почав розтавати. З кожним днем все ласкавіше пригрівало сонце, на прогалинах засміялися перші сині проліски.

Вилізла з дупла білка, спустилася з дуба вниз, до зайця. І бачить: немає Діда-Мороза! Зник Дід-Мороз!

І пішли вдвох — Пухнастий Хвіст і Довговухий гуляти в лісі. Ідуть собі, йдуть, коли дивляться — глибокий яр, і в ньому ще біліє останній сніжний замет. А на заметі Дід-Мороз лежить, ледве дихає. Побачив зайця з білкою та й прошепотів, бо гукнути вже нездужав:

— Ага, злякалися таки, прийшли до мене на уклін! Запрягайте ж мерщій санки та везіть мене на північ, там багато снігу, там урятуюсь я від свого лютого ворога, від розбійниці Весни.

Тут заєць як тріпне вухами:

— Неправда! Весна хороша! Не повезу!

А білка й собі:

— Як ти смів теплу Весну розбійницею назвати? Не повезу!

Дід-Мороз хотів щось гукнути, та не встиг: пригріло сонечко, й білка та заєць побачили, як розтанув сніжний дід, і на тому місці, де він лежав, весело задзюрчав прозорий весняний струмок...

тарасик

Малюнки В. ГЛИВЕНКА

В. КАРАСЬОВА

Тарасик біг до школи на заняття гуртка малювання. Під пахвою він ніс альбом і коробочку з новими фарбами.

Надворі підморозило. Сніг падав пухнатими, білими зірочками й ледве чутно рипів під ногами. Тарасикові було так весело, що він насвистував пісеньку.

На розі біля школи Тарасик побачив невисокого сивенького дідуся в великих темних окулярах. Дідусь стояв на краю тротуару і, постукуючи перед собою паличкою, намацував дорогу. Почувши кроки, дідусь сказав: «Товаришу, будьте ласкаві, допоможіть мені перейти дорогу». Тарасик миттю перестав свистіти і навіть прикусив язик. Навшпиньках, щоб не було чути, він звернув у провулок і бігцем побіг у школу. Він дуже поспішав на гурток, і в нього не було часу возитися із сліпим дідусем.

Неподалік від школи Тарасик побачив довгу, блискучу, мов дзеркало, ковзанку. Він розбігся і хутко покотив, вимахуючи руками. І раптом на середині ковзанки у нього підвернулася нога і він з розмаху впав на лід. Шапка злетіла в нього з голови і відкотилася в один бік, альбом і коробочка з фарбами—в другий. Коробочка розкрилася, і фарби висипалися на сніг. Лід був дуже слизький, і Тарасик якусь мить не міг підвестися, а в цей час якийсь дядько наступив на рожеву фарбу і поніс її на підборі. Якась пухка дівчинка в заячому капорі застрибала й закричала: «От так чемпіон!» Але друга дівчинка — в червоній шапочці з червоними від морозу щічками раптом присіла навпочіпки, стала збирати фарби й старанно складати їх в коробочку. Потім вона підняла альбом і шапку, і простягла Тарасикові руку, щоб він устав. Але Тарасик підвівся сам. Тоді дівчинка рукавичкою струсила в нього сніг із спини і з рукавів.

— Спасибі! — ніяково буркнув Тарасик.

— Нема за що! — відповіла дівчинка. — Адже й ти допоміг би, коли б хтось упав. Правда ж?

Добре, що дівчинка стояла ззаду — інакше б вона побачила, як він почервонів.

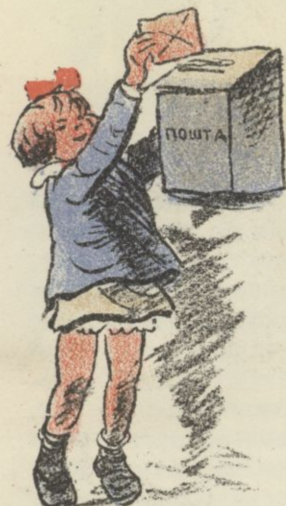

С. МАРШАК

ПОШТА військо

Напевне кожен з вас, діти, знає чудову книжку вашого улюбленого письменника Самійла Яковича Маршака — «ПОШТА». Під час війни він написав продовження цієї книжки, яка зветься «Пошта Військова». В цьому номері «Барвінку» ми друкуємо уривок з цієї книжки.

Діти Тули і Ростова,
Барнаула й інших міст
прочитали про Житкова
те, що я писав колись.

Вже його нема на світі,
читачі ж оті мої,
тих років минулих діти
на фронтах ведуть бої.

Там, де б'ють гармати лунко,
лист до них без марки йде,
і його, мов подарунку,
нетерпляче кожний жде.

І летять, неначе зграя
білих, синіх, сірих птиць,
ці листи з усього краю,
з міст, і з селищ, і з станиць.

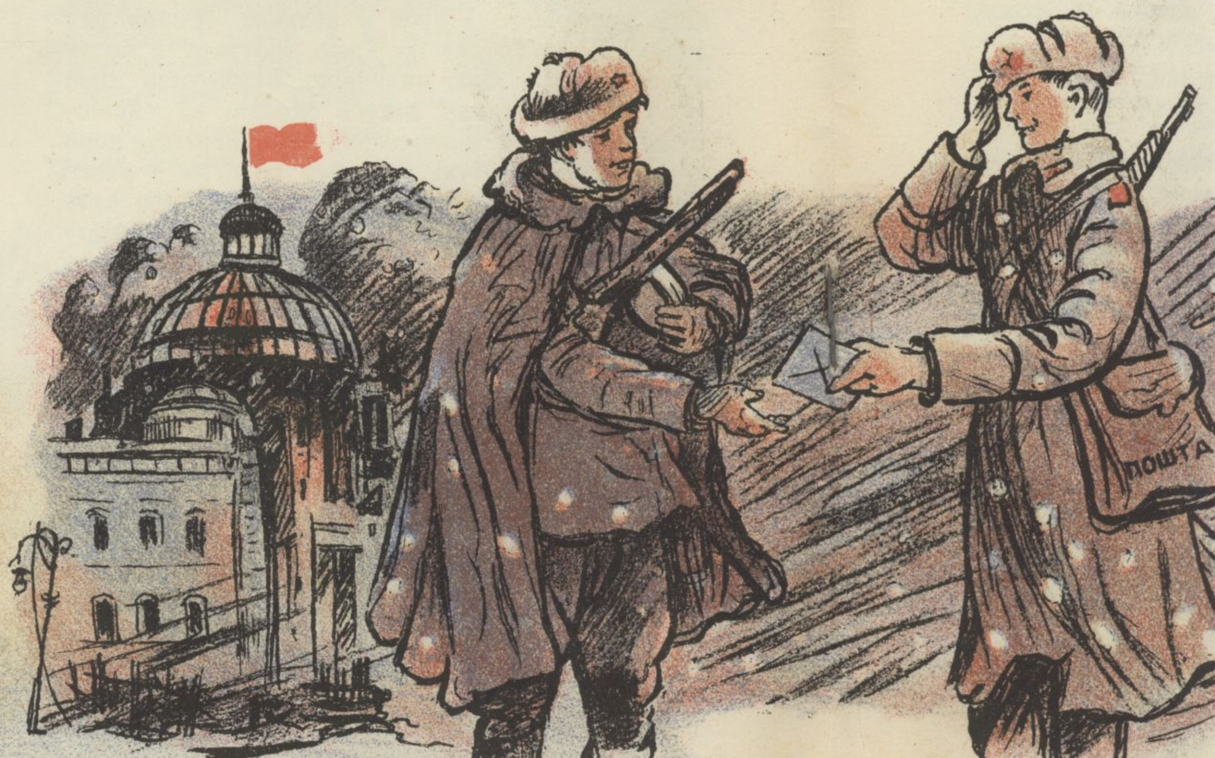
Пишуть матері й дружини,
пишуть діти в перший раз,
переказують новини
найдорожчії для нас.

І чим більші перемоги
наших армій на війні —
довші для листів дороги
в чужоземній стороні.

Може, трапиться і зно
що надійде лист в Бер
для товариша Житкова
не для того — для ново
бо в нього на фронті с

Там, де вчора з міноме
ллялась злива вогнева,
розіп'яла вже намета
наша пошта польова.

Малюнки В. ГЛИВЕНКА

...ОШТА
...військова

...Напевне кожен з вас, діти, знає чудову книж-...у вашого улюбленого письменника Самійла Яко-...ича Маршака — «ПОШТА». Під час війни він ...написав продовження цієї книжки, яка зветься ...Пошта Військова». В цьому номері «Барвінку» ...ш друкуємо уривок з цієї книжки.

...тері й дружини,
...и в перший раз,
...ть новини
...ії для нас.

...ші перемоги
...ій на війні —
...листів дороги
...ній стороні.

Може, трапиться і знову,
що надійде лист в Берлін
для товариша Житкова,
не для того — для нового,
бо в нього на фронті син.

Там, де вчора з міномета
ллялась злива вогнева,
розіп'яла вже намета
наша пошта польова.

Рідна мова ніжить вухо
І виспівує гармонь,
І бійцям розносить кухар
борщ, гарячий як вогонь.

І на свіжім полі бою
випадок буває той,
що несе листа герою
листоноша — сам герой.

На війні, в лісах дрімучих,
по стежках та гірних кручах
пошта скрізь знаходить путь.

Слава чесним листоношам,
нашим вісникам хорошим,
слава смілим листоношам,
що листи усім несуть.

Куди полетів журавлик

Оксана ІВАНЕНКО

Малюнки В. АВЕРІНА

2

Ну, так ось. Слухайте, дітки, далі!

З тим самим хлопчиком, що питав мене про журавлика, я вийшла гуляти, і раптом ми побачили у небі багато-багато журавлів. Вони всі летіли трикутниками — ключами, один за одним, один за одним.

— Дивись, скільки! — кричав і радів хлопчик. — То мабуть летить і тато, і мама, і журавлик — я, і журавличка-сестричка, а то журавлик — Сєва, а то журавлик — Женя.

І він називав всіх своїх товаришів, і всіх сусідів, і всіх знайомих. А журавлі все летіли й летіли. Вони кричали при цьому: Курли! Курли! Курли!

Кру-кру! Кру-кру! Кру-кру!

— Чуєш, як вони курличуть? — спитала я.

— І зовсім вони не курличуть, то вони співають, — впевнено сказав хлопчик.

І ви знаєте, він не помилився, бо насправді журавлі співали свою старовинну, відому всім птахам, пісню журавлиного відльоту.

Ось вона, ця пісня. Нам переклав її з журавлиної мови на нашу один знайомий всіх пташок.

В далеку путь зібралась наша зграя,
Шляхи під хмарами, лиш нам відомі, йдуть.
І ми на те невтомні крила маєм,
Сміливо в путь! У журавлину путь!
Ми журавлі, мандрівники летючі.
Вперед! Вперед! Мандрівка неминуча,
Та рідної землі в мандрівках не забуть.
Дніпро і степ, просторі рідні луки
Вже по-осінньому зажурені й смутні,
Не забувайте нас в холодні дні розлуки,
Про журавлину дружбу і пісні.
Ми журавлі — мандрівники летючі.
Вперед! Вперед! Мандрівка неминуча,
Повернемося знову по весні.

Хлопчикові дуже подобалася ця пісенька, і він хутко вивчив її.

Треба сказати, що вона так само подобалася і найменшому журавликові, який летів останнім у першому ключі. На нього хлопчик сказав — то я. А то був саме той журавлик, про якого я вам розказую.

Журавлик просто з насолодою вимовляв слова:

— Вперед! Вперед! Мандрівка неминуча.

Повернемося знову по весні.

— Не махай надаремно крилами! — раптом урвала мама цю насолоду.

— Витягни дужче шию вперед, а ноги назад і не крути головою. Лети рівно.

Ох! Оці ще мами! Сусідка з гнізда праворуч так само надокучала своєму синкові, а сусідка з гнізда ліворуч — своїй дочці.

А журавлик крутив головою зовсім не тому, що не вмів так летіти, як тато і мама.

Просто йому хотілося дивитися, що діється на землі і на небі, адже і там і там було дуже цікаво.

Дніпро на його очах робився вужчим, ніби синя доріжка вилась. Ліси, в яких мама-журавлиха не дозволяла блукати самому, зробилися кучерявими, пухнатими, круглими кущами, наче там зовсім не було високих старих дерев. Ці кущі не були зелені, як улітку, а жовті, червоні, темнокоричневі. Тільки ключі журавлині підіймалися вище, й ніякого кольору вже й розібрати не можна було.

Та журавлі летіли, як і завжди восени, не дуже високо і не дуже швидко. Розглядаючи долі сині доріжки річок і кольористі кущі, журавлик раптом побачив, як зза кущів швидко вислизнула якась гадюка. Гадюк журав-

лик не боявся, він бачив, як старі журавлі і чорногузи роздовбують їх своїми міцними дзьобами.

— А, — подумав він, — наші летять дуже повільно, я встигну спуститися додолу і знову їх наздогнати. — І журавлик почав знижуватися.

Але чим більше наближався він до землі, тим краще бачив, що це зовсім не гадюка — це було щось куди більше за гадюку. Велике, довге і страшне, воно не повзло, як гадюка, а бігло з гуркотом і шумом, і у нього з голови йшов дим, і очі у нього були великі, круглі, вогневі... Ні, це було куди страшніше болотяної сови і бугая. Далі! Далі від цього страховища! А воно, це страховище, раптом зупинилося, загуло-загуло так, що журавлик затремтів від жаху, і з нього зовсім спокійно вилізли люди. Журавлик змахнув крилами і підвівся. Швидше від цього небезпечного місця! Тільки де ж його рідний ключ? Його не видно. Один тільки якийсь великий птах ширяє в небі. Здалеку журавликові здалося, що то великий журавель.

— Може він відбився так само, як і я. Полечу швидше до нього.

Але й тут не пощастило журавликові. Птах далеко більший і за степового орла і за найбільшого в світі журавля, сам наближався до нього, і в цього птаха були велетенські блискучі крила, і цей птах гуркотів і шумів ще дужче за страховисько, що бігло по землі — я загинув! — з жахом подумав журавлик — і навіщо я вродився таким неслухняним?

Та страшний велетень-птах промчав повз нього, навіть не зачепивши його, навіть не звернувши ніякої уваги, і раптом злетів у височінь і зникнув за хмарами. Тепер журавлик із захопленням і з заздрістю дивився йому вслід. Туди, за хмари, він не насмілювався підніматися. Та одна біла хмаринка, що здавалася здалеку пухкою, ласкавою, пропливаючи, ніби ненароком зачепила його. — Ой! його ніби дощем облило! Скільки див на світі! Скільки див! Добре, що сонечко, визирнувши знову зза хмар, враз обігріло його.

«Адже всі полетіли в теплі краї, значить треба летіти на сонце», — подумав дурний журавлик і полетів просто на сонце — йому здалося, що воно зовсім близько. Адже воно так пригріло його після мокрої хмарки. Але сонце зовсім засліплювало очі — журавлик трохи відхилився вбік і побачив, що йому тільки здалося, що сонце близько, воно було так само далеке і недосяжне, як і тоді, коли дивитися на нього з землі. Але тут він раптом побачив свій ключ. Журавлі кружляли на одному місці, і журавлик зрозумів, що то шукають і виглядають його. Як, мабуть, хвилюється бідна мама. Не встиг ще вилетіти, а вже таке накоїв.

— Мамо! Я більше ніколи не буду так робити! — закричав журавлик і кинувся до своїх рідних, — я тільки хотів подивитися, що то за гадюки!

— Які гадюки?

— Де ти був?

Хвилювалися тато і мама, і мамині подруги, і весь ключ.

— А он, бачите: бігають по землі! — вказав журавлик на землю, — а то страховища, а не гадюки.

— Дурненький! — засміявся журавель-дід. — То поїзди, вони возять людей, і їм нема діла до тебе, а тобі до них.

— А ще я бачив птаха-велетня! Онде, бачите, вилітає зза хмар. Я його не міг наздогнати.

— Та то ж літак! І на ньому теж літають люди.

Журавлик засоромлено замовк, і тут на нього напустилися всі — і тато, і мама, і всі мамині подруги. Він так налякав усіх своєю втечею, він примусив чекати весь ключ, коли треба поспішати, ні, хай цей неслухняний летить всередині, бо йому не можна більше довіряти. Журавлик покірно зайняв призначене йому місце — і вже навіть не зважувався крутити головою, щоб дивитись на всі боки.

Хоч вони летіли і не на сонце, але що далі, тим робилося все тепліше.

— Туди ще не дійшла осінь! — зітхала мама, мабуть сумуючи за своєю домівкою.

Раптом журавлик побачив широку, спокійну голубу ріку. Вона тихо-тихо несла свої води, ніби хотіла всіх заспокоїти і приголубити. Оце й був голубий Дунай. А за ним, за голубим та спокійним, темніло щось безмежне, щось величне, чому і кінця і краю не було видно. То було море...

Але покищо журавлик захопився тим, що було ближче і начебто знайоміше.

— Ну, нарешті Дунайські гирла! — вимовила сусідка з гнізда праворуч. — Не знаю, як ви, а я з охотою тут перебуду деякий час. Тут завжди збирається таке приємне товариство.

Дунай розпливався на три широкі річки, а між ними і на берегах було безліч озер, болот, проток З води виринали маленькі і великі острівці, вкриті вербами й очеретом. На суходолі простяглися баштани та кукурудзяні поля.

— Ну, дивіться, поводьте себе чемно, виховано, — хвилювалися матері, коли, за наказом діда, журавлині ключі почали знижуватися.

Вони всі летіли трикутниками — ключами, один за одним, один за одним.

— Цікаво, хто ж тут все таки живе і з ким мені доведеться зазнайомитися? — подумав журавлик та тільки но він став на свої довгі ноги і відчув приємний відпочинок після довгого перельоту, як з очеретів поважно вийшов маленький куличок, залишаючи на болотяному мулі відбитки своїх тоненьких лапок.

— Здрастуйте! — вимовив чемно журавлик, пам'ятаючи наказ матері.

— З прильотом! — серйозно сказав куличок. — Ви дуже добре зробили, що обрали саме це болото для своєї зупинки. Це найкраще болото в усьому світі.

«Пхе! — подумав журавлик, — кожен кулик своє болото хвалить. — Це може тому, що вони далеко не літають?»

Але все ж таки, треба признатися, Дунайські гирла справили на мандрівників дуже приємне враження. Знову було тепло, досхочу було різної риби, жаб, недалечко розляглися кукурудзяні поля. А щодо нових знайомих — їх тут було безліч — особливо різних качок, гусей, лелек, і не всі вони були однаково привітні з гостями.

— Мені здається, — казала мамина подруга, сусідка по гнізду праворуч, — цього року гуси почувають себе тут зовсім хазяями: куди не ступиш, куди не глянеш — скрізь або гусак або гуска. А як нахабно сичать, а як розжиріли на дунайських харчах.

Та молоденький журавлик, тільки глянув на сині затоки, як одразу пізнав, хто тут найголовніший. По воді спокійно і велично пливли два білі лебеді, і всі розступалися перед ними. Вони були прекрасні.

«Ні, ні, — подумав журавлик, — мабуть вони тут головні», — і чемно вклонився їм.

Лебеді лагідно похилили голови у відповідь.

Але тільки перший день і мама-журавлиха і її подруги були незадоволені з того, як прийняли їх гуси та пелікани на дунайській зупинці. Дуже швидко виявилося, що ті зовсім нічого не мають проти нових гостей. «Усім місця вистачить», — казали вони і навіть запропонували їм спати спокійно цілу ніч і відпочивати після перельоту, бо їхні вартові гуси в разі небезпеки однаково збудять усіх птахів.

Мандрівники добре підживилися на кукурудзяному полі і справді відчули себе досить змореними. Як великі мішки, сиділи вже на спочинку жирні гуси, заховавши голови під крило, і тільки два вартові з двох кінців стояли невтомно на своєму посту, хоча їм після ситої вечері на полі теж дуже хотілося спати. Подякувавши за люб'язне запрошення гусям, дід-журавель все ж таки призначив і своїх вартових.

— От ти хвалився, що зовсім не заморився, — засміявся він, дивлячись на журавлика, — сьогодні ти й повартуєш.

— Воно ж ще дитина, — спробувала захистити його від такої роботи мама.

— Якщо полетів з усіма, значить не дитина — та й зараз йому не так важко буде, бо справді гуси добре вартують. Дід знав, що далі буде далеко важче — з другого боку він поставив на варту молоденьку журавличку, дочку маминої подруги. А журавлик дуже радів з цього доручення. «Я такий маленький, а вже вартую», — думав він.

Усі поснули. Замовкли жаби, і тільки де-не-де плюскала сполохана чимсь рибка. Навіть вітер вирішив трохи відпочити і не шарудів в очеретах.

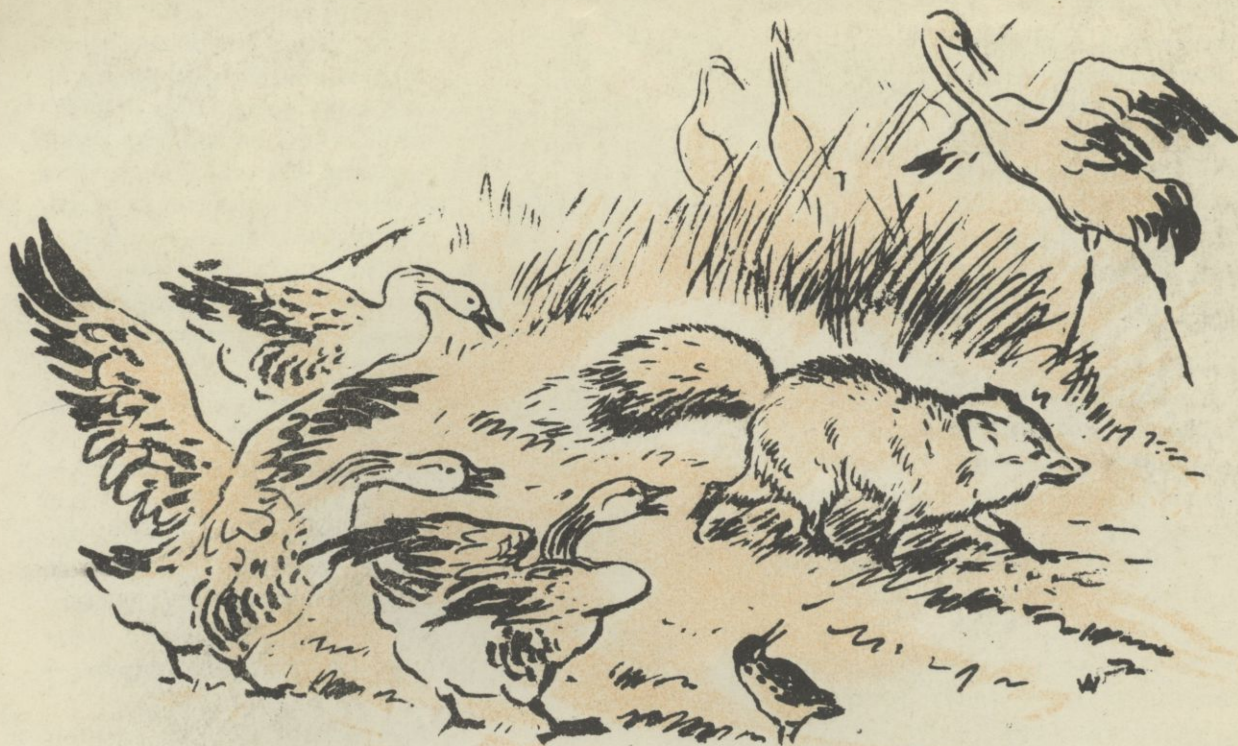
Спочатку журавлик бадьоро стояв на одній нозі—напевне, щоб друга спочивала, і оглядав з гордим виглядом темні обриси кущів. «Лебеді сплять, а я їх вартую»,—хвалився він сам перед собою. Він бачив, що сірий гусак вартовий, що стояв неподалечку, зовсім задрімав.

Потроху очі в маленького журавлика почали заплющуватися.

— Я не сплю, я зовсім не сплю, — заспокоював він сам себе, у мене тільки трошки очі відпочивають.—Та раптом журавлик почув якийсь шерех. Він враз відкрив очі і побачив, як щось крадеться поміж кущами. Тільки його пташині гострі очі змогли помітити, що там, під кущем, прикурнув якийсь невеличкий птах на тоненьких ніжках, а до нього наближається якийсь звір. Вартовий сірий гусак спав і нічого не бачив.

— Кур-ли! Кур-ли! Куди? Куди? — закричав журавлик, забувши, що ж саме треба кричати в разі небезпеки. Але в цю самісіньку мить сірий гусак ударив міцними своїми крилами непрохану гостю, і журавлик і захоплено і трохи розчаровано, подумав: — То він не дрімав, то він хитрував, ач який!

Усі страшенно переполошилися, а маленький бекас на тоненьких ніжках висунув свій довгий тоненький дзьоб і з острахом дивився навкруги.

Він одразу зрозумів, що небезпека загрожувала безпосередньо йому.

— Це лисиця! — закричав він, — дивіться, це лисиця! Вона хотіла з'їсти мене, пам'ятаєте, на тому тижні вона схопила гусеня!

Гуси сердито гелкотіли і сичали навколо лисиці.

— Я не до вас! Я до Дунаю! — улесливо казала тим часом лисиця, — водички нап'юся та й піду собі... — Вона крутила пухнастим хвостом туди й сюди, витягала мордочку, заглядала в очі, і, поки гуси гелготіли і радилися, що робити, вона таки чкурнула в траву і замела хвостом свої сліди.

Журавлик здивовано помотав довгою шиєю. Адже він добре бачив, як вона підкрадалася до бекасика.

— Ви навіки мій друг! — зворушливо сказав бекасик.

— Молодця, молодця! — загомоніли і гуси, — добрий вартовий.

— Коли б не я — вона б, ця лисиця, усіх гусей тут би передушила — усі спали, — гордо заявив журавлик своїм батькам і товаришам, та раптом зустрівся з поглядом сірого гусака-вартового. Той нічого не сказав, а тільки глянув насмішкувато на малого хвалька, і журавлик враз замовк.

— Нічого, нічого, — сказав дід-журавель, що все помітив і все зрозумів, ти виправдав довір'я і перше чергування відбув як слід.

Все ж таки, через бекасика та жаб, усі дунайські гирла другого дня знали, як маленький журавлик з Дніпра врятував усіх їх від нападу лисиці, і всі тільки й говорили про його подвиг. А сірий гусак багатозначно казав:

— Га-га-га!

І, проходячи повз нього, журавлик скромно опускав дзьоб і дивився в інший бік.

Маленький бекасик був просто закоханий в нього, ходив за ним по п'ятах і з усіма знайомив. Журавликові це було приємно. Так почалась їхня щира дружба, яка далі ще дужче зміцніла через надзвичайні події, які довелося їм пережити.

Ніколи не впаду

І. МУРАТОВ

Малюнки Б. БЕША

Я вперше став на бігунки,
Боюсь, як на біду,
А все ж побігти спробую —
Впаду чи не впаду?
На мене хлопці дивляться,
Питаються: ну, як?
А я руками замотав,
Мов крилами вітряк.

Як слизько тут, як холодно
На синьому льоду...
Не падаю, не падаю,—
А може й не впаду.
В лице легенька віхола,
Пухнастий білий сніг...
Немов би слизько вже не так,
Або я трохи звик.
А все ж до того берега
Навряд чи я дійду...
Не падаю, не падаю,—
І, мабуть, не впаду.

Позаду десь лишилися
І хлопці, і вогні,
Як хороше,
Як весело,
Як сміливо мені.
Спинюсь аж там на березі,
У білому саду...
Не падаю, не падаю,
Ніколи не впаду!

Терень МАСЕНКО

Малюнки М. ЮНАК

ВІРШІ ПРО ДІВЧИНКУ ЛЕСЮ

СОНЦЕ

Світла вранішня усмішка
В Лесі є — і в Сонця є:
Тільки Леся встане з ліжка,
Зразу й Сонечко встає.

Гляне вечір у віконце —
Тут уже не та черга:
Спершу піде спатки Сонце,
Потім Леся спать ляга.

ЛЯЛЬКИ

Вкладала Леся діток спати
Усіх рядочком на полу:
Собачку й Кицю Волохату,
Мишка і Лялечку Малу.

— Дивися, мамо, Киця плаче.
А Ляля спить, ані тінь-тінь...
Я Лялю заберу на дачу,
А Кицю не візьму в Ірпінь!..

Тепер сумують в самотині
І Киця, й Лялечка Мала,
Бо їх маленька господиня
В Ірпінь нікого не взяла.

Малюнки С. ЛЕВИЦЬКОГО

О. КОПИЛЕНКО

БЕЗПЛАТНА ЇДАЛЬНЯ

Гурток юних натуралістів надіслав мені такого листа:

«У нас випав глибокий сніг. Лютує січневий мороз. А ще як повійне вітер, тоді справді хуртовина січе в обличчя. Навіть нам в школу важко ходити. Тому й ми не ходимо, а бігаємо в школу, щоб не змерзнути. Дуже цікаво бігти в школу по морозцю...

А позавчора один наш школяр знайшов горобця, який чи замерзав, чи з голоду пропадав... Бо сніг глибокий, важко пташці їжу собі здобути. А до нас у хату залетіла синичка. Сама залетіла і просто шусть на комин. А тоді давай нишпорити по хаті. Де яка мушка, чи павучок — все познаходила і поїла. І так довірливо дивиться на нас. Насіння вхопить, полетить на комин, там у лапку зацупить і довбає дзьобом, доки не розлущить.

От ми порадились у гуртку і вирішили допомогти пташкам, доки ця негода пересядеться. Бо вони ж наші друзі. Навесні і влітку шкідників комах ловитимуть...

Взяли ми велику дошку, прибили по краях ребра, щоб вона була схожа на низенький ящик, і повісили на дерево в школі. На чотирьох мотузках повісили. І щодня кожен з нас щось приносив — чи насіння жменьку, чи крихіт, проса, або коноплі. Навіть варену картоплину кидали. Спершу пташки боялись сідати на дошку. А тоді так звикли, що сидять на деревах і чекають, коли буде для них пожива готова. Перша, звичайно, летіла синиця, за нею горобці, а там і щиглики і коноплянки, чижі й чечітки, галки. Сама посмітюха раз прилетіла і поласувала зерном...»

ЗЛОДЮЖКИ

«Зайців у нас розвелось сила-силенна. За одну ніч вісім яблунь обгризли, обчухрали. Весь сад у заячих слідах. Ото пристрибає злодюжка, погризе знизу, а тоді дибки стане і вище гризе, доки вистачає зросту. Та мій брат зробив засідку і за одну ніч вбив у саду четверо зайців-злодюжок. Нехай не гризуть колгоспний сад»!

Школяр Василь КОЗА.

БІЛЯ СКИРТИ

Ми одержали цікавого листа від школяра Івана Переймибіди:

«Цими днями поїхали ми з батьком по солому, до колгоспних скирт. Стоять ці скирти кілометрів за чотири від села, довгі, великі. Навіть це й не скирти, а ожереди... Виїхали ми раненько, ледве почало розвиднятись. Сіли на ріжнаті, широкі сани й поїхали. Дорогу майже й не видко, бо вночі випав великий сніг, а на ранок все навколо притихло. І вітерець не подував. Приїхали ми до скирти і, доки батько лагодився, як зручніше брати солому, та ставив ближче сани, гукаючи на коней, я обійшов ожеред і прочитав цікаву історію, яка щойно трапилась біля соломи.

Перш за все я побачив лисичий слід. Лисиця багато ходила навколо ожереду. А ось — стрибок і кривава цяточка на снігу. Це вона впіймала мишу. Ось ще один стрибок... В ожереді живе сила мишви, і вони іноді виходять на повітря, от лисиця видно й приходить полювати на них.

А ось уже й ціла кривава драма... Розкидано сіреньке пір'ячко і пляма крові на витоптаному снігу. А навколо пташині сліди—величенькі, густі. Ці птахи не стрибали, а бігали. Я вивчив сліди і пір'я і зрозумів, що вранці сюди прилетів табун куріпок, десятка півтора, поласувати невимолоченим зерняткoм. Бо де ж дістанеш поживу, коли сніг такий глибокий!

Коли куріпки прилетіли, лисиця-розбійниця затаїлась і підпустила близько до себе одного необачного птаха, потім стрибок—і куріпка затріпотіла в зубах у голодного хижака... Під стогом лисиця вирішила й поснідати, але почувши нас, подалась у чагарники... Я пішов по її сліду і побачив, що вона тягла в зубах свою здобич, а смуга лишалась на снігу. Іноді й краплини крові видно...

Все це відбулось за кілька хвилин до нашого приїзду».

«Я Ж МОРОЗУ НЕ БОЮСЯ»...

Це слова з народної української пісні. Їх може проспівати про себе один красивий і химерний птах. Він трохи більший за горобця, але майже весь червоний. Принаймні груди червоні, а спина і голова з червонястим відтінком на сірувато-коричневому тлі. Але найцікавіший у цієї пташки дзьоб. Нижня частина його загнута вгору, а верхня загнута вниз... І не думайте, що цій пташині незручно з таким дзьобом. Навпаки—ним легше виколупувати насіння з ялинкових шишок. Бо насінням ялини й годується ця весела, рухлива, голосиста пташка.

А зветься вона у нас шишкар, а ще частіше кривоніс. Російською мовою зветься— клест.

На Україні кривоніс дуже рідко трапляється, а живе далі на північ, де багато ялинових лісів.

Химерна пташина, цей кривоніс. Та подумайте тільки — всі птахи мостять гнізда і виводять діток навесні, а кривоніс зимою. Та власне, в яку завгодно пору року можна знайти гніздо кривоноса з маленятами.

Надворі люта зима. Мороз двадцять, двадцять п'ять ступнів. А на високій ялині дуже тепле гніздечко, і в ньому спочатку одне яєчко знесла самичка. А коли вже знесла вона перше яєчко—то більше з гнізда не злітає, доки не підростуть маленята. Їх буває троє або четверо. Доки самичка сидить на гнізді, самець її годує і розважає піснями.

Чому ж саме зимою може виводити пташенят кривоніс. Бо для нього й зимою є скільки завгодно їжі. Вистачає й дітей вигодувати. Ялинового насіння в лісі багато. Старий птах вилущує з шишки насіння. Це насіння потрапляє у воло, там воно робиться м'яким, і таким розм'якшеним насінням кривоніс годує своїх діток... А холоду він не боїться.

Цікаво—коли погибає кривоніс, труп його не гние, не розкладається десятки років, бо в ялинковому насінні багато смоли. Тіло пташки так просмолюється, що не піддається розкладу. Засихає і лежить собі.

Отака чудернацька ця пташина—кривоніс.

ДРОВОРУБ

Звичайно, багатьом з вас доводилось чути в лісі зимою, коли навколо тиша—цюк-цюк! Цюк-цюк!.. Неначе хто маленьким долотом довбе дерево. А потім ви підходили ближче і помічали дятла, що хутко лазить по стовбурі дерева і довбає його своїм міцним дзьобом. Якої сили треба мати дзьоб, щоб так довбати дерево, що аж цурупалки летять!

Перед війною у мене в клітці жив дятел. Він був майже ручний, принаймні брав з рук свою їжу, і звали ми його Красношапка. Бо в нього на голові яскрава червона шапочка.

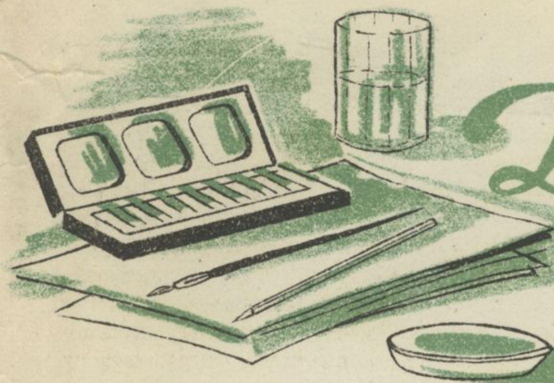
Красношапка був найнеспокійніший з усіх моїх пташок. Тільки я його приніс, він за півгодини зруйнував мені клітку, бо вона була з дерев'яними перекладинами. Тоді я посадив його в велику залізну клітку і поставив туди товсту гілку. З раннього ранку і до вечора Красношапка, підпираючись твердим хвостом, лазив по цій гілці і довбав її дзьобом. Весь день, на всю квартиру летіло гучне цюк-цюк! Цюк-цюк! Дрібні трісочки летіли на всю кімнату, і мені щоразу показували на це сміття, бурчали, докоряли... Але пізніше всі в домі звикли до Красношапки і полюбили його.

Я приносив йому різних жучків, комашок, черви і клав у клітку Красношапка з великим апетитом все уминав, а потім починав ловити тих, що заповзли і затаїлись в щілинах гілка та на дротині. Робив він це так. Ось у глибокій щілинці затаївся жучок. Тоді Красношапка засуває в цю щілину свій довгий, липкий язик, і я бачу, як жучок, наколотий на кінчик язика, зникає в роті...

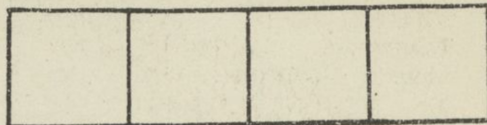
Уявіть собі—у дятла язик гострий, мов голка. Та й не тільки гострий, а з твердим, роговим кінчиком. Неначе стріла, або спис. Бо там на кінчику є кілька зазубрин ніби й справді в списа. Коли дятел наколов жучка чи червака — ніколи тая комаха не спорсне з язика.

Отож і в лісі він трохи подовбає кору, а тоді в щілину засуває свій довгий язик і наколює шкідника...

Давайте малювати!

Багато хто з вас діти, любить малювати. Але не завжди юні художники знають, як треба правильно малювати.

Щоб навчити юних художників малювати, вільно працювати олівцем, фарбами, ми й заводимо в нашому журналі відділ «Давайте малювати».

Спочатку давайте познайомимося з кольорами.

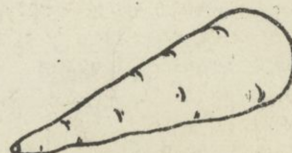
Намалюй олівцем на товстому папері три однакових кола, розведи на тарілочці чистою водою трошки акварельної фарби, і червоною, жовтою, синьою фарбами пофарбуй ці кола. Червоний, жовтий, синій кольори звуться основними, інші — складовими. Тепер намалюй поміж великих кіл ще три маленьких кола і пофарбуй їх разом червоною й жовтою, або жовтою й синьою. Тільки обов'язково щоразу гарненько вимивай пензлик у чистій воді і слідкуй, щоб на тарілочці не змішувалися інші кольори. Суміш червоного з жовтим кольором дає жовтогарячий, жовтий і синій — зелений, синій і червоний — фіалковий.

Зробивши ці вправи, намалюй смужку і поділи її на чотири рівні частини; розбав червону фарбу, щоб вийшла рожева, цією рожевою фарбою пофарбуй рівненько першу частину смужки, потім додай до рожевої фарби ще трішки червоної і замалюй другу частину смужки.

Треба слідкувати, щоб фарби просохли, щоб не зливалися кольори. Так само, додаючи фарб, зафарбуй третю і четверту частини смужки. Коли фарби просохнуть, на смужці буде чотири відтінки.

Кольори на смужці будуть — блідорожевий, рожевий, світлочервоний і червоний. Такі різної сили кольори звуться відтінками.

Намалюй моркву, помидор, буряк, пофарбуй їх. Всі вони червоні, але різних відтінків. Підшукай кольори вишні, сливи. Спробуй намалювати скибку гарбуза, або яблука, груші й сливи в вазі.

В наступних номерах «Барвінку» ми будемо вчитися малювати далі.

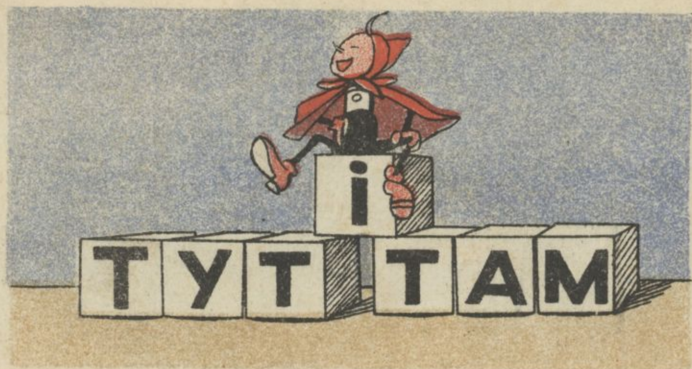
Малюнок учня III класу Київської чоловічої 148-ої школи Юри Глаякова.

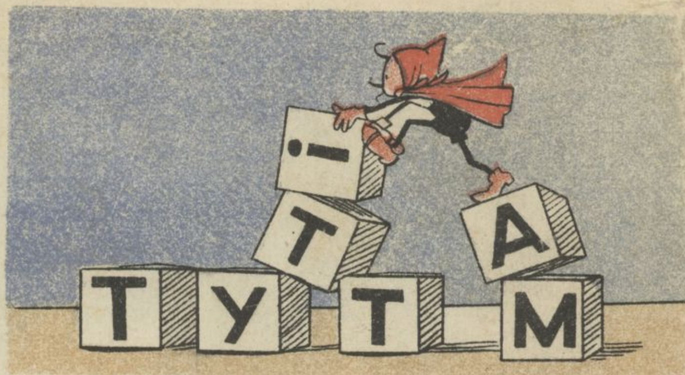

Малюнок учениці II класу 78-ої Київської жіночої школи Нати Міндліної.

ПРИГОДИ ТУТІТАМА

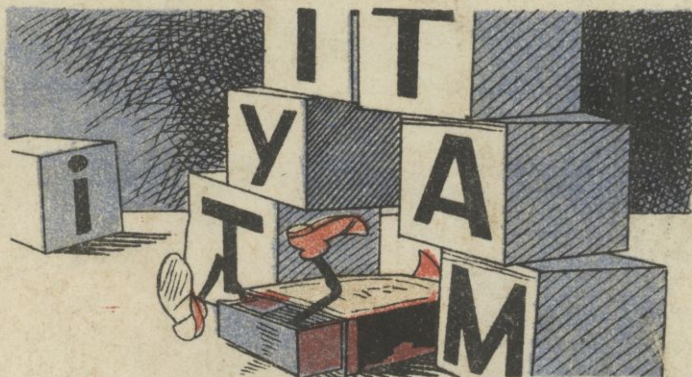
Малюнки ГРІ

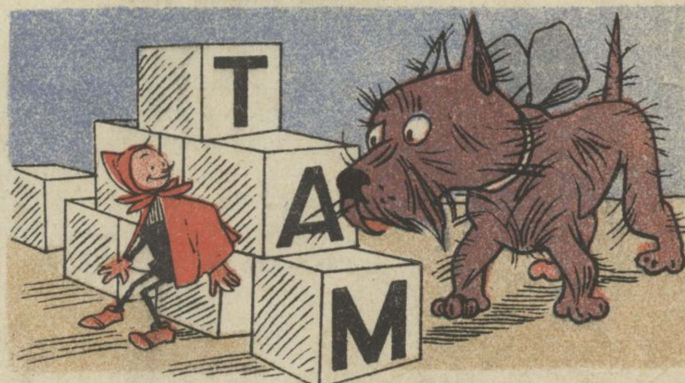

Розкажу я вам про друга,
Що, мабуть, знайомий вам.
Про свого малого друга,
Що зветься Тутітам.

Він живе у мене вдома
У квартирі номер п'ять.
Тутітам, як всім відомо,
Дуже любить мандрувать.

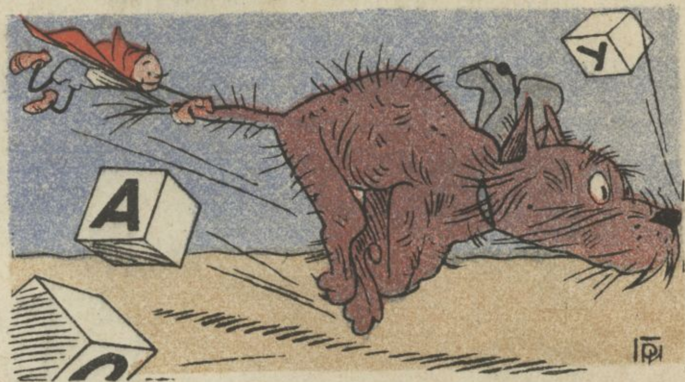

Тільки я його від себе
Не пускаю ні на крок.
А на ніч його ховаю
В сірниковий коробок.

Він страшенний забіяка,
Задирака і пустун.
Ще з ним дружить мій собака
На імення Тупотун.

Тутітам із ним гуляє,
Розмовляє десь в кутку,
Чи казки розповідає
В сірниковім коробку.

Чи такий знімає галас —
Аж на дворі чути всім.
— А про те, що далі сталось,
Я пізніше розповім.

Обкладинка художника В. Козловського.

Рік видання другий | Ціна 3 крб. | Державне Видавництво „Молодь".

РЕДКОЛЕГІЯ: Н. А. Забіла (відп. редактор), О. Д. Іваненко, О. І. Копиленко, В. О. Новх, М. А. Пригара, Г. І. Сушан, І. В. Шнейдерман.

Адреса редакції: Київ, вул. Воровського 22, 4-й поверх. Підписано до друку 12/III 1946 р. БФ 00760. Зам. 219.
Художній редактор С. А. Ігнатьєва. Обсяг $2^{1}/_{2}$ друк. аркуші. Тираж 10.000.

Друкарня в-ва ЦК КП(б)У «Радянська Україна». Київ, Прозорівська, 59.